

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ

підготовки бакалавра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми Фінанси і кредит

Силабус нормативного освітнього компонента «ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ» підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит.

Розробник: Тоцька О. Л., професор кафедри фінансів, доктор економічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми _____ Наталія ПРОЦЬ

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фінансів

протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувачка кафедри: _____ Олена СТАЩУК

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна / заочна форма навчання	07 Управління та адміністрування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, Фінанси і кредит, перший (бакалаврський)	Нормативний
Кількість годин / кредитів <u>90 / 3</u> – денна <u>120 / 4</u> – заочна		Рік навчання 1
		Семестр 1-ий
		Лекції Денна <u>26</u> год. Заочна <u>10</u> год.
		Практичні (семінарські) Денна <u>28</u> год. Заочна <u>12</u> год. Лабораторні 0 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота Денна <u>30</u> год. Заочна <u>82</u> год.
		Консультації Денна <u>6</u> год. Заочна <u>16</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Форма контролю: залік
Мова навчання	<u>українська</u>	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: ТОЦЬКА ОЛЕСЯ ЛЕОНТІВНА

Науковий ступінь: доктор економічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: професор кафедри фінансів

E-mail: Totska.Olesia@vnu.edu.ua

Електронний розклад: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Основи наукових досліджень та академічної доброчесності» належить до переліку нормативних циклу загальної підготовки бакалавра за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит і спрямований на формування у здобувачів освіти системи компетентностей щодо проведення наукових досліджень із дотриманням принципів академічної доброчесності.

2. Пререквізити. Вивчення освітнього компонента базується на знаннях української мови й основ спеціальності.

Постреквізити. Вивчення освітнього компонента сприятиме проведенню наукових досліджень і написанню наукових робіт, підготовці й оформленню письмових робіт, передбачених навчальним планом.

3. Мета і завдання освітнього компонента. Мета освітнього компонента – формування у здобувачів освіти системи компетентностей щодо теоретичних, методичних і практичних засад здійснення наукової діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Основними завданнями освітнього компонента «Основи наукових досліджень та академічної доброчесності» є ознайомити студентів з основними поняттями, категоріями та принципами наукових досліджень; методологією та методами наукового дослідження; виробити поглиблені практичні навички проведення наукового дослідження, роботи з джерелами інформації.

4. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, яких студент набуде в результаті вивчення освітнього компонента:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

5. Структура освітнього компонента.

Денна форма навчання

Назви тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Тема 1. Основні поняття, категорії та принципи наукових досліджень	7,5	2	2	3	0,5	ТР, Т 7 балів
Тема 2. Методологія та методи наукового дослідження	10,5	4	4	2	0,5	ТР, Т 14 балів
Тема 3. Академічна доброчесність у сферах освіти та науки	7,5	2	2	3	0,5	ТР, Т 7 балів
Тема 4. Організація й етапи виконання наукових досліджень	6,5	2	2	2	0,5	ТР, Т 7 балів
Тема 5. Наукові дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки	14	4	4	5	1	РМГ, Р, ТР, Т 14 балів
Тема 6. Порушення академічної доброчесності	9,5	2	4	3	0,5	РМГ, ТР, Т 7 балів
Тема 7. Науковий текст і вимоги до нього	6,5	2	2	2	0,5	ТР, Т 7 балів
Тема 8. Інформаційне забезпечення наукової роботи	7,5	2	2	3	0,5	ТР, Т 7 балів
Тема 9. Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження	6,5	2	2	2	0,5	ТР, Т 7 балів
Тема 10. Формування вченого як особистості та режим його праці	7,5	2	2	3	0,5	Р, Т 7 балів
Тема 11. Організація науково-дослідної діяльності в Україні	6,5	2	2	2	0,5	Р, Т 14 балів
Тези конференції / конспект						2 бали
Всього годин / Балів	90	26	28	30	6	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Заочна форма навчання

Назви тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Тема 1. Основні поняття, категорії та принципи наукових досліджень	12,5	1	2	8	1,5	ТР, Т 7 балів
Тема 2. Методологія та методи наукового дослідження	11,5	1	1	8	1,5	ТР, Т 14 балів
Тема 3. Академічна доброчесність у сферах освіти та науки	11,5	1	1	8	1,5	ТР, Т 7 балів
Тема 4. Організація й етапи виконання наукових досліджень	11,5	1	1	8	1,5	ТР, Т 7 балів
Тема 5. Наукові дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки	11,5	1	1	8	1,5	РМГ, Р, ТР, Т 14 балів
Тема 6. Порушення академічної доброчесності	10,5	1	1	7	1,5	РМГ, ТР, Т 7 балів
Тема 7. Науковий текст і вимоги до нього	10,5	1	1	7	1,5	ТР, Т 7 балів
Тема 8. Інформаційне забезпечення наукової роботи	10,5	1	1	7	1,5	ТР, Т 7 балів
Тема 9. Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження	10,5	1	1	7	1,5	ТР, Т 7 балів
Тема 10. Формування вченого як особистості та режим його праці	10	0,5	1	7	1,5	Р, Т 7 балів
Тема 11. Організація науково-дослідної діяльності в Україні	9,5	0,5	1	7	1	Р, Т 14 балів
Тези конференції / конспект						2 бали
Всього годин / Балів	120	10	12	82	16	100

Методи контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в пошуку даних для практичних занять і підготовці до тестування за питаннями, підготовленими викладачем на основі лекційного матеріалу.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов’язані заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Через об’єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі з використанням програми Zoom за погодженням із керівником курсу. Недопустиме користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов’язаних із навчанням.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконані завдання здобувачів освіти мають бути їх оригінальними роботами. Копіювання, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-0,2 бала за кожную роботу).

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання. Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумкова оцінка за вивчення освітнього компонента розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Виконання завдань на практичних заняттях	70
Тестування на практичних заняттях	28
Тези конференції / конспект	2
Залік (теми 1–11) – виконання практичних завдань, тестування, конспект	100
Форма контролю	залік

Залік полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з певного компонента (дисципліни) на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних занять, самостійної роботи.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом (програмою) освітнього компонента. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Залікова оцінка визначається за результатами виконання практичних завдань, тестування.

Питання на залік

1. Основні понятійні елементи наукового пізнання.
2. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання.
3. Форми наукового пізнання.
4. Формулювання та обґрунтування гіпотези.
5. Функції та типи теорії у науковому пізнанні.
6. Види класифікацій наук.
7. Методологія наукового дослідження.
8. Загальні вимоги до методів дослідження.
9. Характеристика груп методів наукового дослідження.
10. Загальнофілософські методи.
11. Класифікація загальнонаукових методів дослідження.
12. Методи емпіричного дослідження.
13. Методи теоретичного дослідження.
14. Загально-логічні методи дослідження.
15. Історичний і логічний методи наукового пізнання.
16. Методика наукового дослідження.
17. Поняття академічної доброчесності та академічного тексту.
18. Загальні принципи забезпечення академічної доброчесності.
19. Суб'єкти забезпечення академічної доброчесності.
20. Основні вимоги академічної доброчесності.
21. Загальна характеристика наукової діяльності.
22. Види наукових досліджень.
23. Структура наукового дослідження.
24. Етапи виконання наукового дослідження.
25. Загальні поради до організації наукової діяльності здобувача вищої освіти.
26. Історія започаткування Премії Шведського центрального банку з економічних наук на честь Альфреда Нобеля.
27. Наукові дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки 1969–1980 рр.
28. Наукові дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки 1981–1990 рр.
29. Наукові дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки 1991–2000 рр.
30. Наукові дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки 2001–2010 рр.
31. Наукові дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки 2011–2022 рр.
32. Академічна доброчесність: поняття та загальні принципи забезпечення.
33. Види порушень академічної доброчесності.
34. Академічний плагіат.
35. Самоплагіат.
36. Фабрикація, фальсифікація.
37. Списування.
38. Обман.

39. Хабарництво, необ'єктивне оцінювання.
40. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності.
41. Забезпечення прав особи, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності.
42. Загальна характеристика й особливості наукового тексту.
43. Структура й основні ознаки наукового тексту.
44. Загальні вимоги до наукового тексту. Мова та стиль наукового викладу.
45. Навички написання текстів та їх формування. Елементи наукового тексту.
46. Редагування наукового тексту.
47. Суть, види, джерела інформації.
48. Методи пошуку та збору наукової інформації.
49. Організація роботи з науковою літературою.
50. Форми обміну науковою інформацією.
51. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
52. Наукова монографія, наукова стаття, тези доповідей.
53. Реферат, доповідь, книги.
54. Методика підготовки й оформлення публікацій до видання.
55. Форми звітності при науковому дослідженні.
56. Виховання творчих здібностей.
57. Основні психологічні риси діяльності вчених.
58. Особливості розумової праці.
59. Етичний кодекс ученого України.
60. Етика наукових досліджень.
61. Учений як автор.
62. Учений як керівник.
63. Учений як викладач.
64. Учений як консультант чи експерт.
65. Учений як громадянин.
66. Державна політика у сфері наукової і науково-технічної діяльності.
67. Організації, які формують науку України.
68. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні.
69. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах).
70. Науково-дослідна робота студентів.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. [Чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкраНДНЦ», 2016. 42 с. (Інформація та документація). URL: https://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf.
2. Етичний кодекс ученого України від 15.04.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>.
3. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки. *Наука та інновації-Волинський національний університет імені Лесі Українки*: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/eVfiV7Y>.
4. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Г. Г. Стрелкова, М. М. Федосенко, А. І. Замулко, О. С. Іщенко. Електронні текстові дані (1 файл: 500 Кбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с. URL: <https://cutt.ly/cBdvfyfW>.
5. Про академічну доброчесність: Закон України (проект). URL: <https://cutt.ly/IBfteY3>.
6. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах): Постанова КМУ від 23.03.2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
7. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
8. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>.
9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
11. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.
12. Типове положення про студентські наукові гуртки та проблемні групи Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.2020 р. URL: <https://cutt.ly/HMJnY4K>.
13. Тоцька О. Л. Управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 532 с.
14. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти: Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text>.
15. The Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/>.

Додаткова

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://cutt.ly/nBfui7h>.

2. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова КМУ від 29.04.2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>.

3. Павліха Н. В., Тоцька О. Л. Планування проекту проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт засобами Microsoft Office Project. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2019. № 19. С. 92–109.

4. Павліха Н., Тоцька О. Планування проекту підготовки доктора наук засобами Microsoft Office Project. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. 2019. № 3. С. 62–71.

5. Тоцька О. Л. Управління проектом підготовки доктора філософії засобами Microsoft Office Project. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 78. № 4. С. 177–192.

6. Слав'юк Р. А., Тоцька О. Л. Верифікація принципу Парето для доходів від наукової діяльності закладів вищої освіти України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. «Економіка»*. 2021. № 21 (49). С. 100–108.

7. Totska O. L. Financial aspects of scientific activity of higher education institutions in the regions of Ukraine and strategy of commercialization of its results. *Journal of Management & Technology [Revista Gestão & Tecnologia], Special Edition*. 2022. Vol. 22. С. 34–57.

8. Тоцька О. Л. Підготовка доктора філософії, як освітньо-науковий проект. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 7 груд. 2018 р. Ч. 1. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2018. С. 143–145.

9. Павліха Н., Тоцька О. Особливості планування проекту проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з «Управління проектами і програмами» засобами Microsoft Office Project. *Сучасні тренди підготовки фахівців з управління проектами та програмами*: матеріали II наук.-практ. конф., 5 квіт. 2019 р. / за ред. Н. В. Павліхи. Луцьк, 2019. С. 39–41.

10. Тоцька О. Обґрунтування підготовки доктора наук як наукового проекту. *Теорія та практика менеджменту безпеки*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 14 трав. 2019 р. / відп. ред. проф. Л. М. Черчик. Луцьк, 2019. С. 17–18.

11. Тоцька О. Л. Проект підготовки доктора філософії: особливості планування засобами Microsoft Office Project. *Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика*: матеріали XXIV Міжнар. наук.-практ. конф., 22–23 трав. 2019 р. / відп. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 104–106.

12. Тоцька О. Л. Аналіз ефективності функціонування аспірантури та докторантури в Україні. *Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва*: матеріали Всеукр. наук. конф. студ. та молод. науковців, 15 квіт. 2020 р. Покровськ: ДонНТУ, 2020. С. 115–120.

13. Тоцька О. Л. Наукові передумови нарощування результатів діяльності підприємства в міжнародному контексті. *Актуальні проблеми маркетингового менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки*: тези VII Міжнар. наук.-

практ. конф. студ. та молод. вчених, 8 трав. 2020 р. Луцьк: Луцький НТУ, 2020. С. 252–254.

14. Гоцька О. Організаційні інновації наукової компоненти сфери вищої освіти України. *Теорія та практика менеджменту*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 13 трав. 2020 р. / відп. ред. проф. Л. Черчик. Луцьк, 2020. С. 376–377.

15. Гоцька О. Стимулювання праці викладачів у країнах ЄС. *Теорія та практика менеджменту*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 12 трав. 2021 р. / відп. ред. проф. Л. Черчик. Луцьк, 2021. С. 116–117.

Інтернет-ресурси

1. *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. *Міністерство фінансів України*: веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk>.

3. Наукова періодика України. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/X1m9Oq7>.

4. *Національний банк України*: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>.